

BOSSCHE SCHOOL

De Bossche School wordt in het buitenland meer gewaardeerd dan hier. Maar dit jaar herleeft in Den Bosch de aandacht voor deze belangrijke architectuurstroming.

Links: Dom Hans van der Laan. Rechts: het woonhuis van Jan de Jong in Schaijk, dat hij zelf ontwierp. Daarnaast Een detail van de Abdij van Vaals van Dom Hans van der Laan. Uiterst rechts: 'pater op non constructie', een belangrijk kenmerk van de Bossche school.

Den Bosch mag trots zijn op De Bossche School

Dom Hans van der Laan begon in 1946 in het Kruithuis in Den Bosch zijn architectuurlessen. Het BAI in Den Bosch riep 2010 uit tot het jaar van de Bossche School.

door Mieske van Eck

Een profeet wordt in eigen land niet gewaardeerd. Zo verging het ook Dom Hans van der Laan (1904-1991), grondlegger van de Bossche School. Veel architecten volgden tussen 1946 en 1972 in het Kruithuis in Den Bosch de lessen van de Benedictijner monnik, zijn broer Nico en collega Jan de Jong. In het buitenland staat de Bossche School in hoog aanzien. Daarbij steekt de aandacht voor deze stroming in Den Bosch tot nog toe

'De theorie is vastgelegd en daar moeten we het mee doen'

bleekjes af. Maar nu heeft het Bosch' Architectuur Initiatief (BAI) 2010 uitgeroepen tot jaar van de Bossche School. Door onder meer lezingen en excursies steedt het BAI aandacht aan deze belangrijke architectuurstroming. Dom Hans van der Laan, ontwikkelde met zijn theorieën over het Plastisch Getal en de 'Architectonische Ruimte' een heel nieuwe visie op bouwen. Zijn uitgangspunten vergen wiskundige precisie en zijn voor leken niet gemakkelijk te begrijpen. Volgens Van der Laan zijn gebou-

wen bedoeld als begrenzing van de ruimte, maar dan zo dat mensen zich in die ruimte vanzelf thuis voelen. Hij ontwikkelde een maatsysteem dat past bij de menselijke waarneming, zoals als de Gulden Snede, alleen voegde hij een dimensie toe. Hij noemde zijn systeem het Plastisch Getal. Kenmerkend is de soberheid van de gebouwen, kleuren, en bouwmaterialen - beton, baksteen en hout - en het grove vaak grijs gecementeerde metselwerk.

In een filmpje dat het BAI op YouTube heeft gezet, wordt dit helder uitgelegd. Daarin spreekt Van der Laan ook de onsterfelijke woorden: „De theorie is vastgelegd en daar moeten ze het mee doen de volgende generatie.”

De Bossche architect Gerard Wijnen was tussen 1962 en 1966 een van de leerlingen van Jan de Jong. Hij is de uitgangspunten van de Bossche School altijd trouw gebleven, al moet hij weinig hebben van het strakke dogmatisme van Dom Hans van der Laan.

„Ik maak niets zonder het plastisch getal. Ik zou niet anders kunnen”, zegt hij.

We praten met zijn zonen Miel Wijnen en Aart Wijnen en tuin- en landschapsarchitect Pieter Buys over de erfenis van Van der Laan. Een opwindend gesprek, waarin de Wijnen hun bewondering voor Van der Laan uiten, maar ook hun kritiek niet onder stoelen of banken steken. Den Bosch mag best wat trotser zijn op de Bossche School en iets meer doen met die belangrijke nalatenschap van Van der Laan, vinden zij.

Maar Van der Laan was geen makkelijk mens. Gerard Wijnen begrijpt het wel. „Van der Laan kreeg in zijn tijd als katholieke architect, die onder de grote rivieren werkte en niet in de de Randstad, weinig waardering.

Architectuur van de Bossche School Hal. Onder: Brusselse Poort tussen

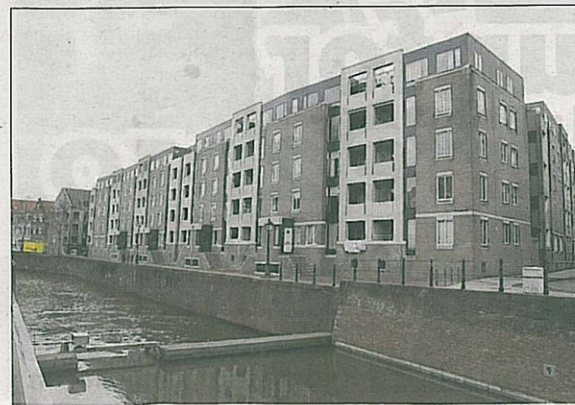
in Den Bosch: Het Sint-Janslyceum (boven) van Van der Laan, Hansen en Van Orthenstraat en Smalle Haven van Ruys en Bolder en Wijnen en Senders.

Hij werd in die kleinzielige tijd verguisd en moest zich wel schrap zetten tegen de buitenwereld om zijn plek te veroveren.”

Van der Laan kreeg uiteindelijk met iedereen ruzie, omdat hij geen duimbreed wilde wijken van zijn eigen ver doorgevoerde theorie. Ruzie met Jan de Jong, ruzie met Gerard Wijnen.

„Alles wat niet voldeed aan zijn systeem was voor hem geen architectuur. Dom van der Laan heeft de geest uit de fles gehaald en die er keihard weer ingeduwd”, zegt Gerard Wijnen.

Ook Miel Wijnen gebruikt nog de uitgangspunten van de Bossche School al is hij veel minder vast in de leer. „Het maatsysteem van

De Bossche School

- Het Bosch' Architectuur Initiatief (BAI) heeft 2010 uitgeroepen tot jaar van de Bossche School.
- Dom Hans van der Laan legde met cursussen in het Kruithuis in Den Bosch de basis voor deze stroming.
- Gerard Wijnen kreeg vier jaar les in het Kruithuis van Jan de Jong. Wijnen houdt morgen de lezing 'De architectonische ruimte' in de Toonzaal in den Bosch. Zijn zoon Miel Wijnen behandelt 'Het plastisch getal' (de leer van Van der Laan).
- Fred Humblé spreekt daarna met Gerard Wijnen en landschapsarchitect Pieter Buys over hun jarenlange samenwerking. Aanvang 20 uur.
- Het BAI bundelde allerlei wetenswaardigheden over de Bossche School in de Bossche Schoolbox. Daarin zit ook een fietsgids en een filmpje met uitleg over de school. Het filmpje staat ook op YouTube.
- Hilde de Haan en Ildis Haagsma werken aan het boek 'Gebouwen van het plastisch getal'. Hilde de Haan houdt op 28 september een lezing over de bevindingen in het boek.

Van der Laan is een middel om orde te scheppen”, zegt hij. „De wijze waarop je de ruimte afmeet aan de natuurlijke ruimte is van belang, maar Van der Laan pakt de hele schepping aan.”

„De Bossche School is uiteindelijk ten onder gegaan aan gekibbel en aan de veel te strenge dogmatiek van Van der Laan”, denkt Aart Wijnen. „Ze hadden de sleutel te pakken, maar wilden niet inzien dat verhoudingen niet alles bepalend zijn.” Hij is helemaal uit de leer gestapt en heeft zich nooit willen beperken, al onderschrijft hij wel de essentie van de Bossche School.

Het ging volgens Gerard Wijnen vooral ook over de expressiviteit

Van: Aart Wijnen, Gerard Wijnen, Miel Wijnen en landschapsarchitect Pieter Buys. foto Marc Bolsius

van de architectuur. „Creatieve mensen samen op zoek. Doodzonde dat dat niet voortgezet is. Maar Van der Laan zei 'het is klaar.'” Den Bosch telt nog vele panden gebouwd volgens de principes van de Bossche School, van onder an-

dere Jan de Jong, Nico van der Laan en Gerard Wijnen. Een erfgoed om te koesteren.

Voor het filmpje over de Bossche School kijk op brabantsdagblad.nl/bosscheschool